

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI (PP)

DR. MAJDA SCHMIDT

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE OTROK S PP

- ▶ VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE OTROK S PP SE ODVIJA KONTINUIRANO :
- ▶ OD **SEGREGACIJE** DO **INKLUZIJE** ALI OD IZKLJUČEVANJA – EKSKLUZIJE DO VKLJUČEVANJA
- ▶ MED LETI 1970 IN 1980 JE V ŠOLAH IN SKUPNOSTIH POTEKALA **INTEGRACIJSKA REFORMA “GIBANJE ZA INTEGRACIJO”**
- ▶ V NEKATERIH DRŽAVAH SO ZAPIRALI POSEBNE INŠTITUCIJE (ITALIJA, ŠVEDSKA)
- ▶ INTEGRACIJA JE BILA NAJPREJ USMERJENA NA VKLJUČEVANJE OT. Z MANJŠIMI TEŽAVAMI V REDNI VZGOJNO–IZOBRAŽ. SISTEM
- ▶ ŠTEVILO UČENCEV S PP SE JE NA ŠOLAH POVEČEVALO
- ▶ UČITELJI SO ISKALI NAJRAZLIČNJŠE PRILAGODITVE ZA UČENCE S PP
- ▶ RAZISKAVE SO POKAZALE NEGATIVNI VPLIV SEGREGACIJE NA UČENCE

INTEGRACIJA

Termin **integracija** se uporablja za vse poskuse izogibanja **segregiranim** in **izoliranim** oblikam vzgoje in izobraževanja otrok s PP

INTEGRACIJA

- ▶ INTEGRACIJA PREDSTAVLJA **KONTINUUM NAJRAZLIČNEJŠIH ORGANIZACIJSKIH OBLIK** VKLJUČEVANJA
- ▶ GRE ZA PROCES, KI JE NAČRTOVAN, KONTROLIRAN IN ČASOVNO DOLOČEN : **POPOLNA INTEGRACIJA – DELNA INTEGRACIJA**
- ▶ INTEGRACIJA PRI **POSAMEZNIH ŠOLSKIH ALI VZGOJNIH PREDMETIH**
- ▶ UČENEC S PP SE **MORA PRILAGODITI** ŠOLSKEMU/RAZREDNEMU OKOLJU
- ▶ DA SE LAHKO VKLJUČI MORA DOSEČI PREDPISANE **STANDARDE ZNANJA**

Organizacijske oblike vključevanja

Delno posebni
razred, delno
redni razred

Redni razred in
vključitev v posebno
sobo

Redni razred s prilagoditvami
in strokovno pomočjo

INTEGRACIJA

- ▶ **MEDICINSKI MODEL** OBRAVNAVE OZ. MODEL DEFICITA/MOTNJE
- ▶ POZORNOST OBRAVNAVE JE USMERJENA NA **“TEŽAVE”, “NEZMOŽNOSTI”**
- ▶ ČE MOTENJ NI MOGOČE ODPRAVITI, ODSTRANITI SE OTROKA/UČENCA LAHKO IZKLUČI IZ NARAVNEGA OKOLJA
- ▶ **INSTITUCIONALIZACIJA** KOT OBLIKA SEGREGACIJE IN IZOLACIJE

INTEGRACIJA

- ▶ DANES SE INTEGRACIJA URESNIČUJE BOLJ RADIKALNO, Z VKLJUČEVANJEM OTROK/UČENCEV Z VEČJIMI MOTNJAMI
- ▶ POSTOPNO SE PONEKOD UKINJA SISTEM DUALNEGA IZOBRAŽEVANJA (REDNI IN POSEBNI)
- ▶ VZPOSTAVLJA SE ENOTEN VZGOJNO–IZOBRAŽEVALNI PROCES

INKLUZIJA

- ▶ MOČNO Poudarja “VKLJUČEVANJE”, “PRIPADNOST” “RAZLIČNOST” “DRUGAČNOST”
- ▶ ZAVZEMA SE ZA VKLJUČITEV **VSEH UČENCEV** – NE SAMO UČENCEV S PP– NE GLEDE NA SPOL, RASO, VERSKO PREPRIČANJE, ETIČNO POREKLO, DRUŽINSKO OZADJE...JE PROTI **IZKLJUČEVANJU** !
- ▶ METAFORA INKLUZIJE: “Vstopi, tukaj spoštujemo razlike. Lahko si tak, kot si!”
- ▶ INKLUZIJA KORENITO POSEGA V VZGOJNO–IZOBRAŽEVALNI SISTEM, PREDPOSTAVLJA **PREOBLIKOVANJE ŠOLE IN LOKALNE SKUPNOSTI**
- ▶ SPREMEMBA **VZGOJ.IZOB. SISTEMA** IN NE **OTROKA/UČENCA**
- ▶ IDEJA INKLUZIJE SE JAVLJA V 90. LETIH

INKLUZIJA

- ▶ **SOCIALNI MODEL** OBRAVNAVE:
- ▶ **POUDARJA OTROKOVE POTENCIALE, OTROKOV CELOSTNI RAZVOJ / RAZLIČNE VRSTE INTELIGENTNOSTI (Gardner, H.)**
- ▶
- ▶ **PREPOZNAVA, UPOŠTEVA IN RAZUME OT. POSEBNE POTREBE, SOCIALNE INTERAKCIJE IN OKOLJE**
- ▶ **USMERJEN V NUDENJE PODPORE, POMOČI**
- ▶ **ODGOVORNOST ZA VKLJUČEVANJE JE PORAZDELJENA MED UČITELJE, STROKOVNJAKE, STARŠE, VRSTNIKE**
- ▶ **REDNI RAZREDI/SKUPINE PREDSTAVLJAJO UČINKOVITA, VZPODBUDNA OKOLJA V INKLUZIJ**

PRIMERI MODELOV PRISTOPA K PP

Situacija	Model usmiljenja	Medicinski model	Socialni model
Mlada ženska na vozičku	Kakšna škoda, nikoli več se ne bo mogla poročiti...	..ta mlada ženska bi morala k zdravniku in se pogovoriti o možni terapiji, ki bi ji pomagala...	LS bi morala odpraviti arhitektonske ovire pred objekti, da bi osebe lahko polno sodelovale...
Oseba z motnjo v duševnem razvoju	Poglejte tega vznemirjenega človeka, bolje bi bilo, da bi živel v domu, da bi nekdo skrbel zanj.	Morda obstaja kakšno zdravilo ali terapija, ki bi izboljšala njegovo percepcijo. On bi moral k psihiatru.	Dobra rešitev je, da živi s svojim bratom, tako je skupaj z osebami brez PP
Starš otroka z motnjo sluha	Kako žalostno je imeti takega otroka, saj nikoli ne bo samostojen...	Verjamem, da bodo čez nekaj let dostopni aparati, ki bodo omogočili...	Mi bi se morali naučiti znakovnega jezika, da bi lahko komunicirali ...

MEDICINSKI MODEL – SOCIALNI MODEL

Medicinski model – model težav	Socialni model – model rešitev
Bolne roke, ne more odpreti steklenih vrat	Avtomatska vrata, bolj oblikovane kljuke na vratih
Težave pri stoji na daljše časovno obdobje	Več klopi, več počivališč na javnih mestih
Ne more hoditi po stopnicah	Dvigala in pomagala v vseh zgradbah
Ljudje vam ne bodo dali zaposlitve, ker so prepričani, da ne boste zmogli delati	Educirati ljudi, da prepoznajo sposobnosti oseb s PP, ne pa njihovih težav, problemov

SPREMEMBE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA V INKLUZIJI

Na učenca
osredotočen
kurikul

Pozitivna stališča,
motivacija,
veščine učiteljev

Fleksibilne metode
poučevanja in
učenja

Ustrezni
pripomočki, oprema

Organizacija
podpore učiteljem,
učencem, staršem
otrok s PP

Vključitev staršev

Razvoj inkluzivne
kulture
sodelovanja,
povezovanja in
timskega dela

PODPORA UČITELJU V INKLUZIJI

SPECIALNI PEDAGOG

- svetovanje učiteljem
- skupno timsko poučevanje
- paralelno poučevanje

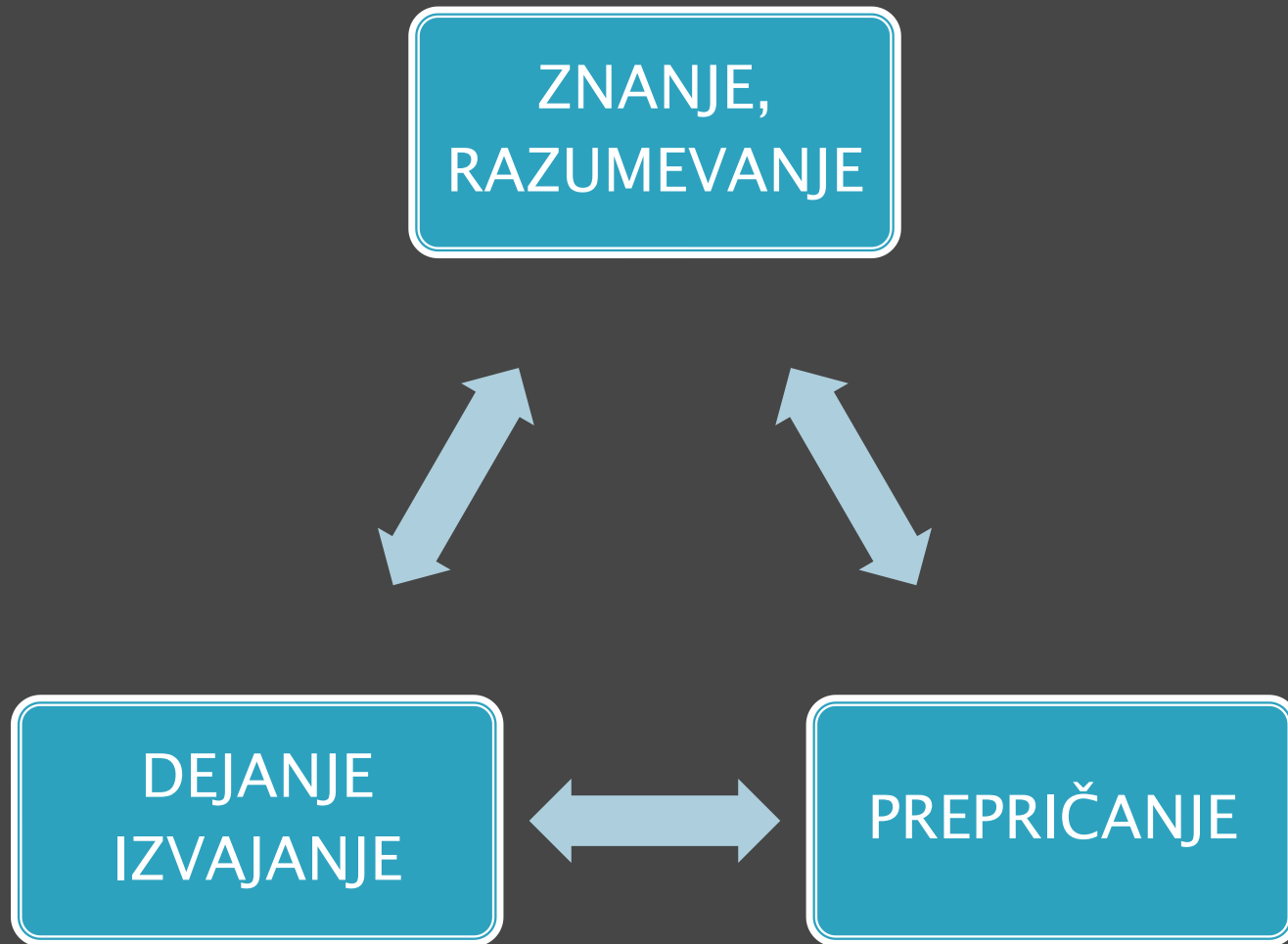
TIM STROKOVNJAKOV

- Svetovalno telo, ki pomaga pri razvijanju posebnih intervencijskih načrtov
- Daje navodila za vodenje razreda, discipline

ASISTENT, POMOČNIK

- Pomaga učitelju pri uresničevanju programa
- Organizira možnosti za interakcije ot. s PP – vrstnikov
- Pomaga pri učenju, pripravi in rabi pripomočkov, pri prilagajanju okolja

ZNANJE UČITELJEV V INKLUZIJI

UČITELJ V INKLUZIJI

- ▶ Raziskave kažejo, da je vključevanje otrok s PP **uspešno**, kadar imajo učitelji/vzgojitelji:
- ▶ Prepričanje, da se **lahko** otroci s PP izobražujejo v redni šoli,
- ▶ Prepričanje, da so **kompetentni** za vzgojo in izobraževanje otrok s PP,
- ▶ Prepričanje, da lahko ti otroci postanejo **koristni člani** družbe
- ▶ **INKLUZIVNI ETOS ŠOLE!**

UČITELJ V INKLUZIJI

- ▶ Vedeti je potrebno, da ni dovolj le **prostorska namestitvev** otrok s PP v razrede, skupine
- ▶ Ni večje segregacije in diskriminacije od fizične vključitve teh otrok, **brez podpore in občutka pripadnosti skupini**
- ▶ Dodiplomsko izobraž. in strokovnem usposabljanju za delo z otroki s PP mora vključevati:
  - ▶ **didaktično–metodični vidike dela,**
  - ▶ **individualizirane programe,**
  - ▶ **delo s starši, delo v skupini in s skupino,**
  - ▶ **povečevanje uspešnosti v inkluziji**
- ▶ Delo na sebi

STARŠI OTROK S PP IN INKLUZIJA

- ▶ Skrb, da ot. ne bodo dobili pomoči, ki jim pripada
- ▶ Splošno gledano – učinek inkluzije je pozitiven
- ▶ Prednosti – pomanjkljivosti inkluzije
- ▶ Aktivna vključitev staršev ot. s PP v odločanje o tem kako bo ponujena učna pomoč
- ▶ Nudenje pomoči staršem ot. s PP

VODSTVO ŠOLE IN INKLUZIJA

- ▶ Vizija in strategija inkluzije
- ▶ Splošno gledano– pozitivna stališča do inkluzije
- ▶ Skrbi: veščine učiteljev za poučevanje ot. s PP
- ▶ Zadržan odnos vodstev: “Počakajmo, pa bomo videli”

ANALIZA INKLUZIVNEGA IZOBRAŽEVANJA V EVROPI

- ▶ Države, ki imajo dobro razvito **politiko vključevanja** otrok s PP (manj kot 1 % otrok s PP je v specialnih ustanovah)
- ▶ Države, ki imajo razvita **oba sistema izobraževanja** in iščejo različne vmesne oblike vključevanja (2 % do 4 % otrok s PP je v specialnih ustanovah)
- ▶ Države, ki imajo izrazito **ločena sistema rednega in specialnega izobraževanja** (več kot 4 % otrok s PP je v specialnih ustanovah)

PRIMERI V PRAKSI

- ▶ V začetku leta boste poučevali in sprejeli odgovornost za učence s PP:
- ▶ **1. primer**
- ▶ Katja je učenka z motnjo vida. Pri branju uporablja računalnik z močno povečano pisavo. Pri delu potrebuje osvetlitev .
- ▶ Pri učenju postane hitro utrujena zaradi napora, ki ga mora vložiti zaradi majhnih ostankov vida.

PRIMERI V PRAKSI

- ▶ **2. primer**
- ▶ Roman je učenec z učnimi težavami (UT). Njegovo branje dosega nivo 1.oz. 2. razreda. Deluje precej neorganizirano. Pogosto pozabi prinesiti učne pripomočke in naloge k pouku, pozabi tudi na dovoljenje za šolske ekskurzije, ki ga morajo podpisati starši.

PRIMERI V PRAKSI

- ▶ **3. primer**
- ▶ Tim živi v rejniški družini. Iz družine so ga umaknili zaradi številnih fizičnih/psihičnih zlorab in grdega ravnanja. Pogosto odklanja delo, se hitro razjezi, meče knjige, trga papir, večkrat zamuja pouk ali izostane.

PRIMERI V PRAKSI – vprašanja

- ▶ 1. Na katerih možnih močnih področjih se lahko Katja, Roman in Tim uveljavijo v razredu?
- ▶ Kako lahko namesto težav, problemov teh učencev izpostavimo njihova možna močna področja?
- ▶ Kakšni so razlogi, da omenjene učence dodelimo v redne razrede?
- ▶ Katere cilje bi lahko kot razredni učitelj/-ica z učenci dosegli?

PRIMERI V PRAKSI – vprašanja

- ▶ 2. Če bi govorili z osebo, ki zagovarja inkluzijo, kaj bi rekla o možnostih vključevanja takih učencev v razred?
- ▶ Katere pozitivne argumente bi navedla?
- ▶ Kakšne prilagoditve bi taka oseba priporočala, da bi bile uspešne za učence?

PRIMERI V PRAKSI– vprašanja

- ▶ 3. Če bi govorili z osebo, ki je proti inkluziji, kakšne legitimne pomisleke in skrbi bi izrazila glede vašega poučevanja Katje, Romana in Tima v razredu?
- ▶ Kaj bi lahko taka oseba rekla o učnem uspehu in sistematični pomoči v inkluziji?

PRIMERI V PRAKSI– vprašanja

- ▶ 4. Če bi govorili s starši Katje, Romana in Tima kaj bi lahko pričakovali, da vam bodo povedali o inkluziji?
- ▶ Kaj bi lahko napravili, da bi spodbudili sodelovanje staršev v korist njihovih otrok?